

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

SOL 065 - Socialt arbete med drogmissbrukare

H.T 2004

*”Ut i skogen finns baciller,
men min kompis han har piller
som han köpt utav en ful typ
och om man äter dom blir man en jättekul typ”*

Cornelis Vreeswijk

- En studie om elever i årskurs nio,
identitet, ungdomskultur och prövandet av narkotika.

Författare: Christina Lind

Jasmina Pasic

Handledare: Flemming Kristensen

Abstract

The purpose of our study was to look at the connection between theories, research work and concepts when it comes to teenagers and the testing of drugs. The theories we have used are Erikssons development theory, psychoanalysis and labelling theory. Concepts that we focused on for our study were youthculture, the search for identity and the testing of drugs. We did this by asking students, in ninth grade, to fill in questionnaire and interviews.

Teenagers find themselves in a confusing stage in life and in a search for their identities they test many different things. The youthculture can be a contributing factor to them testing drugs. In our study, 10 % of the participants had tested drugs. Our study has shown the same result as the literature we have read.

Förord

Vi vill börja med att tacka Västervångskolans elever och personal som gjort det möjligt för oss att utföra våra enkätundersökningar och intervjuer.

Vi vill även tacka vår omgivning för allt stöd och hjälp som ni har gett oss under processens gång, det är ni som har fått oss att kämpa vidare.

Ett tack till vår handledare Flemming Kristensen som trots vår förvirring kunnat vägleda oss under vår c-uppsats och gett oss den tiden vi har behövt.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	2
1. PROBLEMFÖRMULERING	5
1.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	6
2. METOD	6
2.1 VALIDITET OCH RELIABILITET	8
2.2 URVAL.....	9
2.4 ETISKA ÖVERVÄGANDET.....	10
3. BEGREPPSDEFINITIONER	11
3.1 IDENTITET.....	11
3.2 UNGDOMSKULTUR.....	12
3.3 PRÖVANDET AV NARKOTIKA	13
4. TIDIGARE FORSKNING	13
5. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	15
5.1 PSYKOANALYSEN	15
5.2 ERIKSSONS UTVECKLINGSTEORI	16
5.3 STÄMPLINGSTEORIN.....	17
6. PRESENTATION AV ENKÄTUNDERSÖKNINGEN OCH INTERVJUER	18
6.1 INTERVJU MATERIALET.....	18
6.2 IDENTITET OCH UNGDOMSKULTUR – ENKÄTERNA.....	19
6.3 PRÖVANDET AV NARKOTIKA – ENKÄTERNA	FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.
6.4 IDENTITET, UNGDOMSKULTUR – INTERVJUPERSONERNA.....	FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.
6.5 UNGDOMSKULTUR – INTERVJUPERSONERNA.....	FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.
6.6 PRÖVANDET AV NARKOTIKA – INTERVJUPERSONERNA.....	FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.
7. ANALYS	FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.
7.1 IDENTITET, UNGDOMSKULTUR OCH PRÖVANDET AV NARKOTIKA.....	FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.
8. SAMMANFATTNING	FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.
9. SLUTDISKUSSION	FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.

10. KÄLLFÖRTECKNING..... FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.

11. BILAGOR FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.

11.1 BILAGA 1, ENKÄTUNDERSÖKNING..... FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.

11.2 BILAGA 2, INTERVJUGUIDE..... FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.

1. Problemformulering

En skolundersökning som gjorts på årskurs nio där frågan var om eleverna någon gång provat narkotika visar att det skett en ökning från 3-4% under 1990- talets början till 10% år 2001 (<http://www.can.se/rapport/2003/rapport2003.pdf>).

Att en ökning har skett tycker vi är skrämmande och detta har väckt vårt intresse. Det vi i vår studie vill titta på är hur situationen ser ut för ungdomar som går i nionde klass när det gäller narkotika.

Vår hypotes är att begreppen ungdomskultur, att prova narkotika och identitet har betydelse för ungdomar när det gäller kontakten med narkotika. I sökandet efter identiteten tror vi att kompisar och gruppsytryck har stor betydelse och att ungdomskulturen spelar en betydande roll. Då nya trender som exempelvis ravepartyn, kan leda till att ungdomarna frestas att prova narkotika.

Identitetsbildningen är en viktig faktor under ungdomstiden. Ungdomstiden är en viktig period i livet då man ska hitta sig själv genom att prova olika roller, vilket kan leda till rollförvirring samt att regler som finns ska testas. (Eyesenck 2000)

Statistik visar att under ungdomstiden uppträder en topp när det gäller kriminellt beteende. Med kriminellt beteende menas bland annat användning av droger, däribland narkotika (Eyesenck, red 2000).

Det vi också vill titta på är hur man utifrån en psykologisk utvecklingsteori, Erikssons utvecklingsteori som grundar sig i psykoanalysen och koppla detta till tonåringar. Vi kommer även använda oss av ett sociologiskt perspektiv med fokus på stämplingsteorin samt tidigare forskning. Vi använder dessa teorier för att kunna förstå om ungdomskulturen och sökandet efter den egna identiteten har någon betydelse för provandet av narkotika.

Genom att titta på Erikssons teori så kan man se hur ungdomar utvecklas och hur ett beteende kan vara i olika faser i livet, detta gör att man också kan förstå ungdomar, vad som påverkar

deras jagutveckling och deras sökande efter den egna identiteten. Genom hela livet sker en identitetsutveckling och denna utveckling är som störst i tonårsåldern (Cronlund 1998).

Genom stämplingsteorin kan man förklara bruket av narkotika. Stämplingsperspektivet bygger på tanken om de sociala reaktionernas betydelse för utvecklingen av människans självuppfattning (Johansson och Wirbing 1999).

Då vi inte kan genomföra en riksomfattande undersökning så kommer vi att begränsa oss till en skola och genom dessa förutsättningar diskutera kring begreppen ungdomskultur, att prova narkotika och identitet.

Västervångsskolan är en skola som ligger i Landskrona. Enligt en lärare på skolan går ca 900 elever, det är elever från förskolan och upp till och med nionde klass. Skolan anses vara från medel till övre medelklass. Bland eleverna så är det cirka 2 stycken i varje klass som har invandrarbakgrund.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med vårt val av ämne är att se hur man utifrån Erikssons utvecklingsteori och genom stämplingsteorin samt tidigare forskning, titta på hur kopplingen ser ut mellan ungdomskultur och sökandet efter den egna identiteten för elever i årskurs nio.

Frågeställningar:

- ◆ Vad kan ungdomskulturen ha för inverkan, på eleverna i årskurs nio, angående deras syn på narkotika?
- ◆ Kan sökandet efter en egen identitet vara en bidragande orsak till att vissa av dessa ungdomar provar narkotika?
- ◆ Anser elever i årskurs nio att ungdomskulturen påverkar ungdomar att prova narkotika?

2. Metod

Vårt val av metod grundar sig i att vi vill få en inblick i ungdomars syn på narkotika. Vi har därför använt oss av ett ungdomsperspektiv. För att få denna information har vi använt oss av en kvantitativ och en kvalitativ metod. Vi har besökt en grundskola där vi har lämnat ut 77 enkäter i niondeklasser och gjort tre djupintervjuer med elever i nionde klass. Halvorsen

(1992) skriver att fördelen med enkäter är att informationsmängden reduceras till just det som vi är intresserade av och att vi kan ställa samma frågor till ett stort antal människor.

Vi har använt oss av fasta frågor i enkäterna, se bilaga 1. Halvorsen (1992) säger att fördelen med fasta frågor att de underlättar intervjuarbetet och kodningen av svaren, frågorna får också en klarare precisering när det förekommer svarsalternativ. Möjligheterna blir också större att jämföra svar från olika respondenter och dessutom hjälper de respondenten att minnas.

Vår undersökning innehåller en del metodproblem bland annat bortfallsfel samt bristande tillförlitlighet i svaren. Bortfallet kan utgöras av dels att eleverna är frånvarande i samband med datainsamlingen och att någon eller några elever vägrar att delta. Det sistnämnda tror vi inte sker så ofta men som vi ändå kommer att ha med i beräkningen när vi gör vår undersökning. Tillförlitligheten i svaren kan vara svåra för oss att bedöma då det bara görs ett enstaka mättillfälle samt att vi bara gjort undersökningen på en skola. Frågan är också om alla elever svarar ärligt på enkäten, detta vet vi inte. Det kan vara så att eleven kan svara utifrån att den inte vill avslöja hur dennes situation ser ut eller kanske rent av vill vara lekfull, med detta menar vi att eleverna inte tar undersökningen på allvar och därför inte svarar sanningsenligt. Det finns också en risk att göra en gruppenkät i klassrummet och den risken är att det kan uppstå olika sinnesstämningar vilket också kan bidra till att eleverna ej svarar ärligt.

Vi tror också att, eftersom vår undersökning är gjord på en nionde klass i Landskrona, så skulle svaren troligen inte bli desamma om man gjort undersökningen på en nionde klass som finns i exempelvis norrland. Detta dels på grund av att Landskrona är en stad där tillgängligheten är större på grund av exempelvis närheten till kontinenten och Christiania i Danmark.

Med tanke på att det är en liten grupp ungdomar vi har delat ut vår enkätundersökning till har vi inte haft som ambition att återge någon fullständig bild av drogbruket bland ungdomar. Vårt material är för litet för att det ska kunna representera och ge en rättvis bild av hur ungdomars syn på narkotika är. Varje elev är unik och har sin specifika livshistoria men det som är gemensamt för den grupp som vi har lämnat enkäten till är att de går i nionde klass på Västervångskolan.

När vi började att analysera enkäterna så upptäckte vi att materialet var lite för ytligt på vissa delar när det gällde identiteten och ungdomskulturen så vi beslöt oss att komplettera med

några intervjuer så att vi får lite mer djup i vår undersökning. Våra intervjufrågor formulerade vi med utgångspunkt i analysen av enkäterna, se bilaga 2. Så därför har vi också använt oss av den kvalitativa metoden i form av djupintervjuer som är strukturerade. Enligt Halvorsen (1992) kan man få en djupare förståelse av en persons beteende, motiv och personlighet genom djupintervjuer. Det är ett samtal där intervjuaren uppmuntrar intervjupersonen att med egna ord formulera sådana erfarenheter och attityder som är relevanta för problemställningen.

Vi har använt oss av bandspelare i dessa intervjuer för att få ut så mycket som möjligt av intervjuerna och för att kunna vara närvarande på ett annat sätt än om vi skulle sitta och anteckna.

Vi har samlat in enkäterna och sedan sorterat svaren, därefter lagt in det i dataprogrammet excel. Utifrån det har vi sedan gjort tabeller och räknat fram procentsatsen. Intervjumaterialet har vi spelat in på band och sedan skrivit ut dem i sin helhet. Enkäterna och intervjuerna har vi sedan sammanställt och bearbetat utifrån olika teman och begrepp. I analysdelen analyserar vi materialet med hjälp av litteratur, teorier, tidigare forskning och våra egna tolkningar av intervjumaterialet. Vi har använt oss av det intervjumaterial som vi ansåg vara användbart för vår analys och använder oss av citat för att ge analysen mera djup. Men också av det bearbetade materialet från enkätundersökningen. Vi tyckte det var viktigt med citat för att få mer flyt i texten men det var även viktigt att visa på procentsatsen vi fick fram för att få en helhet i vårt empiriska material.

2.1 Validitet och reliabilitet

Vi har gjort valet att göra en kvantitativ enkätundersökning och därför blir det svårt att ställa följdfrågor även om vi ej fått reda på det vill. Genom att göra en kvantitativ studie gör det att validiteten blir lägre. Reliabiliteten kommer vara låg när det gäller niondeklasser över lag eftersom vi endast berör några klasser av alla nior som finns i Sverige. Detta är en begränsning som vi är medvetna om och som vi har försökt att göra något åt genom att även använda oss av kvalitativa djupintervjuer av några elever. Reliabiliteten kommer dock ändå inte vara hög eftersom det endast sker djupintervjuer av några få elever och detta är inget som vi i vår c-uppsats kan göra något åt eftersom tiden och resurserna inte räcker till. Men genom att komplettera enkätundersökningen med djupintervjuer kommer i alla fall validiteten att bli högre.

2.2 Urval

Eysenck (2000) beskriver tonårstiden som en stormig och ångestfylld period, det händer mycket i ungdomarnas liv under tonårstiden. Den biologiska utvecklingen, puberteten, innebär att kroppen förändras och en känsla av klumpighet och tafatthet kan infinna sig då ungdomens kropp förändras snabbt. Kroppen börjar producera könshormoner och andra hormoner som gör att kroppen förändras. Ungdomarna är mycket upptagna av sitt utseende, hur andra uppfattar dem samt att de är självmedvetna.

Ungdomarna utvecklar också under denna period ett begreppstänkande och kan tänka logiskt. De kan tänka i hypotetiska banor och se saker mer abstrakt vilket leder till att tonåringen tänker mer på hur andra "kan" tänka om och uppfatta dem. Tonåringarna blir också mer socialt medvetna, ansvarskänslan och moralen växer och de funderar på hur saker och ting vore om de var annorlunda (Eysenck 2000).

Under tonåren ökar den intellektuella prestationsförmågan och en stor förändring sker i tankeförmågan. När barnet går in i tonåren vaknar det sexuella intresset i samband med könsmodnaden. Detta förändrar tonåringens psykiska och sociala situation. Uppfattningen de hade tidigare om sig själva håller inte längre. De blir väldigt upptagna av att hitta sig själva, skaffa sig en ny känsla av identitet, frigöra sig från föräldrarna och de vuxnas inflytande över dem. De överdriver ofta sina känslor, ingen förstår dem. Om utvecklingen går normalt kommer självkänslan tillbaka. Då kan de vara sig själva och uppleva sig själva på ett realistiskt sätt. Om tonåringen haft en olycklig utveckling som grundar sig i problem sen tidigare utvecklingsfaser skapar osäkerhet och identitetsförvirring (Wikare, Watsi och Anderson-Nynander 1989).

Under tonårstiden sker en frigörelse process från föräldrarna, detta leder till att kompisarna blir allt viktigare. Det är till kamraterna man vänder sig med problem och frågor som man inte längre vill att föräldrarna ska få ta del av. Genom tilliten till kamraterna förstärks också de spänningar och konflikter som uppkommer mellan tonåringen och dess föräldrar. Det är under tonårstiden man är särskilt sårbar för svartsjuka, otrygghet och rädslan för att bli avvisad (ibid.).

Tonåringens omtumlande tid i sökandet efter identiteten har gjort att vårt intresse väckts. Kan det var så att detta kan utgöra en orsak till varför tonåringar provar narkotika och kan även ungdomskulturen vara en bidragande orsak (ibid.). Enligt Eysenck, red (2000) visar statistik

att under ungdomstiden uppträder en topp när det gäller kriminellt beteende. Med kriminellt beteende menas bland annat användning av droger, däribland narkotika.

Detta har gjort att vårt intresse väckts för just tonåringar och det är också en av orsakerna till att vi valt att göra en undersökning på tonåringar. Anledningen till att vi valt att göra undersökningen på en nionde klass och inte på till exempel en gymnasieklass är att mycket av tidigare forskning har gjorts på just nionde klassare och detta gör det lättare för oss att applicera när vi ska jämföra och analysera vårt material.

Vår grundtanke var att lämna ut enkäterna till en grundskola i Helsingborg där eleverna går i nionde klass och indelningen på svenska och invandrarelever är var ca hälften, detta valet gjordes efter att vi tittat i en klasslista. Men på grund av att skolan fått många enkäter tilldelade från andra ställen ansåg de att det tog för mycket av elevernas lärotid så fick vi ej tillåtelsen att genomföra vår enkätundersökning där. I brist på tid att finna och få tillåtelse från andra skolor har vi genom personliga kontakter fått göra undersökningen på en grundskola i Landskrona, Västervångskolan. Så detta urval är inte slumpmässigt gjort. Enkäten har delats ut till tre klasser som har 77 elever sammanlagt, det blev ett bortfall på nio elever, så enkäten fylldes i av 68 ungdomar som går i niondeklass.

De kompletterande intervjuerna gjordes på tre elever i årskurs nio vid Västervångskolan i Landskrona, eleverna valdes slumpmässigt ut av en lärare på skolan.

Vi har använt oss av relevant litteratur för de ändamål som varit avsedd med uppsatsen. Den litteratur vi har använt oss av har visat sig stödja varandra och innehållit forskning som varit relevant i vår undersökning. Detta tycker vi har gjort att litteraturen vi använt oss av varit tillförlitlig. Internet sidan vi använt oss av är CAN:s hemsida och de har gjort forskning under längre perioder och gett ut böcker i denna rapportserie som vi använt oss av.

2.4 Etiska övervägandet

Vi har talat om för eleverna att enkätundersökning bygger på ett frivilligt deltagande samt att alla svar som eleverna ger är anonyma då inget namn ska skrivas på enkäten och inte heller förekomma i vår uppsats. Anonymiteten har också påtalats i enkäten vi delat ut. Eleverna har fått information om att materialet kommer att bearbetas och publiceras i vår uppsats. Eleverna får också veta att enkäterna i sig endast kommer att användas av oss och sen kommer att

förstöras när vår uppsats är färdigskriven. Även i djupintervjuerna har vi talat om för eleverna att de är anonyma, det dom säger kommer att spelas in på band men att det bara är vi som kommer att lyssna på det och att det kommer att raderas när vi skrivit ut det. Vi har även talat om att inga personuppgifter kommer att användas i vårt färdiga material. Alla elever har deltagit på frivilliga grunder. För att stärka anonymiteten ytterligare i vårt intervjumaterial, har vi inte skrivit svaren i någon turordning för att ingen ska veta vem som har givit vilket svar på intervjufrågorna.

3. Begreppsdefinitioner

I vår uppsats kommer vi att beröra några olika begrepp som vi anser vara speciellt viktiga och dem definierar vi här nedan.

3.1 Identitet

I Ohlsson och Swärds (1994) bok tas det upp om begreppet ungdom vilket kan ses utifrån en begränsad period i livet som är mellan barndomen och då man blir vuxen. Övergångsperioden är gemensam för många kulturer då den unge ska ta steget från att vara barn och är beroende av sina föräldrar till att själva stå för ansvarstagandet. Omgivningen kommer också att sluta behandla barnet som barn och i stället betrakta denne som vuxen med allt vad det innebär. Denna övergångsperiod kan vara jobbig för många barn/ungdomar då de ibland betraktas som barn av sina föräldrar och ibland som vuxna.

Enligt Nilsson (1999) kan en identitetsutveckling beskrivas som ett sökande efter svaren på två frågor ”vem är jag?” och ” vad ska jag göra med mitt liv?”. Dessa frågor handlar om kroppsuppfattning, könsidentitet, socialroll inom familjen och grannskapet, studie- och yrkesinriktning, framtida föräldraroll och så vidare. Enligt Fornäs mfl (1994) sker viktiga identitetsskapande läroprocesser i skolan, fritidsaktiviteter, familjen och i kamratgruppen. Nilsson (1999) säger att under tonårsperioden finns många olika känslor på samma gång, det är ett ständigt pågående inre arbete. Symboler som kommer ifrån musik, kläder, bilder och så vidare hjälper tonåringen att komma nära frågan ”vem är jag”?, Symbolerna förstärker identiteten. Det är i ungdomen som personligheten och identiteten formas, kamraterna är mycket viktiga under denna tid. Detta kan innebära en risk eftersom kompisarna blir en ersättning för föräldrattrogenheten.

I en SOU rapport (1997:8) står det att föräldrarna kan missuppfatta tonåringens frigörande som ett budskap om att den unge inte behöver sina föräldrar mer, detta kan i sin tur medföra att tonåringen tror att föräldrar vänder ryggen mot dem. På grund av tonåringens självständighetsprocess försöker de att "hålla god min" fastän det känns som ett stort svek från föräldrarna.

3.2 Ungdomskultur

Johansson och Wirbing (1999) skriver att narkotika användas som en symbol för att markera gränsen mellan olika sociala världar och medvetandetillstånd. Narkotikan kan också ses som en socialbetydelse och man kan associera den med särskilda funktioner som kan överföras mellan individer och generationer. En undersökning av hippiekulturen i England i början av 1970- talet ger en beskrivning av hur droger blev en symbol för utforskandet av en inre värld.

Ohlsson och Swärd (1994) tar upp att forskare idag har börjat att tala om ungdomskulturer, det vill säga att ungdomarna uppträder på ett sätt som gör att man förknippar dem med ungdomlighet, detta sker genom deras kläder och olika stilar. Genom att hänga ihop med kompisar på stan, vara hipp hoppare, punkare och så vidare så skapar sig ungdomarna en egen kultur och distanserar sig från vuxenvärlden genom detta, det blir en kollektiv identitet.

Enligt Johansson och Wirbing (1999) är fortfarande majoriteten av ungdomar emot att prova narkotika men en tydlig narkotikapositiv trend kan konstateras under -90 talet. Det är via olika trender som ungdomarna kommer i kontakt med narkotikan, vilka en del har en positiv attityd till drogerna, dit hör till exempel house och ravetrenderna. På dessa fester uppfattas narkotikan ibland som ett "renare" alternativ än vad alkoholen gör. På Internet möts ungdomarna av propaganda för droger där även försäljningskontakter och försäljning sker.

Olsson och Swärd (1994) skriver att det enda accepterade sättet för ungdomarna att umgås är på de fritidsgårdar som samhället byggt upp, andra sätt ses som problematiska. Enligt kritikerna så är inte ungdomens liv utanför ungdomsgårdarna på gatorna inte negativt. Ungdomen har där fått vara ifred från vuxna och kunnat skapa sina egna ungdomskultur och sina egna fritidsarenor, detta ses som en skola eller lärosituation.

3.3 Prövandet av narkotika

Nilsson (1999) menar att det stora flertalet av de som prövar narkotiska preparat blir inga vanebrukare, de stillar sin nyfikenhet. En av anledningen till att relativt få fastnar i ett missbruk är att man vill gå vidare i sin tonårsutveckling istället för att fly från tonårstidens påfrestningar. I tonårsutvecklingen kan man urskilja följande sätt på vilket drogmissbruk kan klaffa in:

- ◆ *Lust att pröva det förbjudna, uttryck för godartade protest och separationssträvanden*
- ◆ *Eftergift för krav som ställs av kamratgruppen*
- ◆ *Drogintaget tjänar till att dölja blyghet och osäkerhet speciellt det motsatta könet*
- ◆ *Ett sätt att slå larm att man inte mår bra*
- ◆ *Befriar från smärtsamma inslag i tonårsutvecklingen*
- ◆ *Led i utvecklingen av en narkomanidentitet*
- ◆ *En form av medicin mot psykisk sjukdom*
- ◆ *Självbestraffning och självförstörelse (s.89)*

Vissa hävdar att om inte tillgängligheten av narkotika funnits hade ingen blivit missbrukare, medan andra hävdar att de som blir missbrukare har flera olika svårigheter bakom sig i livet och i sin uppväxt. Vissa bakgrundsfaktorer i skolmiljön kan spela roll när det gäller att gå in i ett missbruk som tonåring. Det kan vara svårigheter som dålig anpassning i skolan, känslan av att bli orättvist behandlad, skolk, anmärkningar för dåligt uppförande, frånvaro, gått om en klass eller gått i specialklass (Nilsson 1999).

Om en tonåring får för lite bekräftelse på sina positiva sidor så kan de söka efter bekräftelse genom att prova droger. Om tonåringen får denna bekräftelse genom en utskällning så finns en risk för att det negativa beteendet fortsätter eftersom de känner sig mer levande och vill ha en relation till föräldrarna som inte bygger på den ”tysta” relationen som kan uppstå då ungdomen sköter sig (SOU rapporten, 1997:8).

4. Tidigare forskning

I en SOU rapport (1997:8) visar statistik på att användandet av narkotika minskade kraftigt bland elever i årskurs nio under 1970 och 1980 talet. Under 1990 talet sker en ökning från 3%

1989 till 6% 1995, cirka tre fjärde delar uppger en debutålder på 14-15 år. Ökningen innebär en klar hälsorisk för de unga.

Enligt Kristiansen (1999) understryker vissa forskare att de problem som kan uppstå under tonåren så som tillexempel psykisk stress och kriser kan vara en orsak till att vissa ungdomar börjar använda droger.

Norska forskare har påtalat två begrepp när det gäller rekrytering till missbruk. Begreppen är avvikelsekarriären, där narkotikan läggs till, till de faktorer som redan finns. Det andra begreppet är den kulturella vägen, att via ungdomskulturella trender komma in i ett missbruk (Johansson och Wirbing 1999).

Nilsson (1999) har gjort en skolundersökning på årskurs nio 1998 som visar att 91% av pojkarna och 94% av flickorna aldrig har prövat narkotika. 1989 var siffran 97% bland flickor och pojkar, i unga år är det ingen större skillnad när det gäller pojkar och flickor. Av de som prövat narkotika är det 2/3 som använt cannabis och 1% har använt annan narkotika. Johansson och Wirbing (1999) menar att de flesta som testat cannabis under tonårstiden, ca 92% slutar när man går in i vuxenlivet.

Enligt CAN rapporten (1994:44) så är ungdomarnas sociala anpassning och hur de trivs i skolan av betydande roll. Skillnaderna mellan könen är inte stor, 1994 var det 27 % av pojkarna och 30 % av flickorna som svarade att de trivs bra i skolan. Frågan om skol i skolan har visat att ca 50% av eleverna inte skolkar, cirka en tredje del brukar skolka någon gång under terminen medan 9 % skolkar några gånger i månaden eller oftare. Dessa siffror har varit likartade sedan 1984 och skillnader mellan flickor och pojkar syns knappt.

Påtryckningen från kamrater när det gäller att prova narkotika mot sin vilja får stöd av forskningen ” *introduktionen till droger och i droganvändning verkar därför bäst kunna förstås som en del av samspelet mellan kamrater istället för ett resultat av kamrattryck*”(s.37). Med detta menas att ungdomar påverkar varandra på mer subtila sätt än vanliga stereotyper hävdar (Kristiansen 1999).

Distansen till föräldrarna är mer påtaglig under tonåren. Steinberg studerade 204 familjer med barn från 10-15 år och fann att oavsett när puberteten inföll var den relaterad till en ökad

självständighet i beteendet, minskad emotionell närhet till föräldrarna och fler konflikter (Eysenck 2000).

5. Teoretiska utgångspunkter

Rapoport (1983) menar att den som bäst har analyserat frågan om identitetssökandet är Psykologen Erik Eriksson. Därför kommer vårt fokus att ligga på Erikssons utvecklingsteori och psykoanalysen. Men för att få en helhetsbild anser vi att det är viktigt att inte bara se till de bakomliggande orsakerna utan också se till hur samhället kan stämpla en individ därför kommer vi även att använda oss av stämplingsteorin i vår teoretiska utgångspunkt.

Ohlsson och Swärd (1994) presenterar en undersökning gjord av Ola Stafseng som undersökt ungdomsforskningen i Sverige. Undersökningen tar upp att droganvändningen inte i första hand ses som ett generationsproblem snarare ses det som ett komplicerat problem vilket inte bara berör ungdomar utan har med andra faktorer att göra också.

5.1 Psykoanalysen

Enligt Ohlsson och Swärd (1994) omfattar psykoanalysen många teoretiska modeller och metoder. Det är både en vetenskapsteori, att undersöka själslivets utveckling och funktion, samt en problemlösande metod. Enligt psykoanalysen kan orsakerna till avvikelser och sociala problem hänföras till att individen i sin barndom har fått en bristande behovstillfredsställelse. Problem knyts till föräldrarelationen och hur de uppfostrar och beter sig gentemot barnet. Obearbetade konflikter i barndomen kan göra att barnet får ångest, neuroser och psykoser under uppväxten och i det vuxna livet. Detta kan göra att barnet reagerar med ett avvikande beteende. Brister i uppfostran kan leda till att barnet blir otryggt och ångestfyllt och får en dålig självkänsla, vilket lätt kan leda dem in på missbruk och kriminalitet. Är en förälder alltför konsekvent och auktoritär i sin uppfostran gentemot barnet kan det också leda till ett asocialt beteende. Kriminellt beteende betraktas, av psykoanalytisk teori, som bland annat uttryck för bortträngda behov och konflikter eller som en symbolhandling, till exempel en önskan att bli upptäckt och straffad på grund av skuld känslor som förvärrats i barndomen. I efterhand har psykoanalysen vidareutvecklats mot att betona de medvetna delarna hos individen alltmer, samt att samhället och kulturen har en viss betydelse när en personlighet formas. Den sociala rollen och realitetsrelationerna har stor betydelse i den psykosociala utvecklingen och grundar sig på att varje fas i utvecklingen har ett specifikt

utvecklingsmönster vilket är beroende av individens växande mognad, anpassningen mellan barnet och dess vårdare samt samhällets mål och värderingar (ibid.).

5.2 Erikssons utvecklingsteori

En ny jagbild och identitet är avgörande under ungdomstiden och för den fortsatta utvecklingen i vuxen ålder menar vissa psykologer. Erik H. Eriksson har beskrivit identitetsbildningen som ungdomstidens normativa kris. Han ansåg att ungdomstiden eller adolescensen som består av identitet kontra rollförvirring, var en viktigare fas än andra faser i en människas utveckling. Ungdomarna ifrågasätter olika uppfattningar samt utformar alternativa synsätt och hittar alternativa beteendemönster, detta leder till att de slutligen uppnår en mognadsfas och en tydlig identitet har växt fram (Eysenck 2000).

Under tonårstiden så uppstår konflikter mellan föräldrar och tonåringen samt att ungdomen gör uppror. Relationen brukar bli distanserad mellan föräldrar och barnet. Detta menar Eriksson beror på en ökad självständighet i beteendet samt en minskad emotionell närhet till föräldrarna. En annan viktig orsak är förändringar i jaguppfattningen och skapandet av sin egna identitet (ibid.).

Kamratgruppen blir allt viktigare i tonåren vilket i sin tur också kan vara anledning till att konflikter med föräldrarna uppstår. Samhörigheten bland kamraterna är viktig och "gäng" bildas utifrån exempelvis klädsel och intressen som blir en viktig symbol för medlemskap och tillhörighet. Det finns olika grupper dit ungdomarna söker sig. Vissa är intresserade av utseende andra av sporter, vissa grupper fokuserar på skolan medan andra betar sig upproriskt och antisocialt gentemot de vuxnas normer. Konflikter med föräldrarna kan uppstå på grund av grupstryck eller viljan att tillhöra en viss grupp, då föräldrarna kan ha åsikter om till exempel deras klädstil, skolarbete och det sexuella beteendet (ibid.).

Erikssons utvecklingsteori utgår ifrån människans åtta åldrar spädbarnsåldern, småbarnsåldern, förskoleåldern, den tidiga skolåldern, tonårsåldern, den tidiga vuxenåldern, medelåldern och den sena vuxenåldern. Han menar att under ett normalt liv går varje individ igenom utvecklingsperioder, åldrar, och under varje fas så finns specifika problem och kriser som man ska lösa. De kan lösas antingen positivt eller negativt. Sker en positiv lösning innebär det att individen går in i nästa ålder med ett positivt förhållningsätt som gör att en

fortsatt utveckling går lättare. Det sker en identitetsutveckling genom hela livet (Cronlund 1998).

Under tonårsåldern befinner sig individen någonstans mellan att vara barn och vuxen, den är tonåring, individen ska lämna barnstadiet och bli vuxen. Tonåringen söker sin identitet och har tankar kring vem den är, hur den är, duger den som den är, och vad den ska bli. Detta innebär mycket sökande, osäkerhet och till och med smärta. Tonåringen testar olika saker för att hitta det som passar till exempel olika klädstilar, olika åsikter och kanske olika kamrater. En bidragande orsak till tonåringens osäkerhet är den fysiska utvecklingen, det vill säga kroppens förändring. Nu är jämnåriga kamrater mycket viktiga eftersom tonåringen speglar sig i dem för att hitta den stil som passar dem bäst. Utvecklas tonåringen positivt hittar den sin identitet att gå ut i vuxenlivet med. Om utvecklingen är negativ kan det föra med sig en identitetsförvirring. Detta kan leda till att en utveckling inte blir harmonisk i vuxenlivet (ibid.).

5.3 Stämplingsteorin

I Johansson och Wirbing (1999) talas det om att stämplingsteorin har visat sig ha ett förklaringsvärde när det gäller bruk av narkotika. Stämplingsperspektivet bygger på tanken om de sociala reaktionernas betydelse för utvecklingen av människans självuppfattning. Ohlsson och Swärd (1994) säger att det är samhällets reaktion på det avvikande beteende som står i centrum och inte grundorsaken till det. *”Ett socialt problem är det som någon definierar, stämplar, som ett socialt problem”*(s. 124). Johansson och Wirbing (1999) tar upp att för att kunna förstå varför en person använder sig av droger måste man utgå ifrån en sekvensmodell och tanken att individens beteende och perspektiv utvecklas successivt. Varje steg en person tar kräver sin egen förklaring, den faktor som är orsak till vad en individ gör i ett skede kan vara oviktigt i ett nästa skede. Ett exempel på detta är att om en tonåring provar narkotika vid ett tillfälle så behöver det inte innebära att denne person prövar när den befinner sig i en liknande situation en annan gång.

Enligt Johansson och Wirbing (1999) behövs det dock förklaringar till varför en individ befinner sig i en situation där narkotikan är lättillgänglig, en annan till varför denne är villig att testa drogen och till sist varför personen fortsätter med narkotika. För att gå ifrån nyfikenhet och testning till att regelbundet använda narkotika krävs särskilda motiv och intressen. Individen söker grupptillhörighet och bekräftelse på att man är någon. Om en

person stämplas så kommer denne att hamna i en ny social kategori och detta påverkar i sin tur individens självbild. Genom föräldrars stämpling kan individen utveckla en negativ självbild och i relationen till föräldrarna gå in i negativa roller, detta är en förberedande fas i avvikarkarriären och den syns inte utåt. Samhället kan i sin tur stämpla individen och det leder då till att denne får bekräftelse på sin dåliga självbild och kan hamna i en ”avvikelsespiral”, detta förstärker det avvikande beteendet (ibid.).

En av stämplingsteorins starka sidor är hur den avvikande handlingen definieras eller blir till i samspelet mellan individen och det omgivande samhället. Det krävs inte bara handlande individer utan också personer eller grupper som stämplar handlingar som avvikande genom olika regelverk. Stämplingsteorins nackdel är att man aldrig får veta hur individerna levtt innan de blev stämplade och på vilket sätt deras livshistoria och livsvillkor medverkat till stämplingen (Hilte 1996).

6. Presentation av enkätundersökningen och intervjuer

Vi tror att en viktig del av identitetskapandet sker i skolan det är en av orsakerna till att vi gör denna enkätundersökning. De vi har gjort enkätundersökningen på är elever i årskurs nio. Det alla har gemensamt är att de går på samma skola och är i samma ålder. Då vi har garanterat anonymitet kommer inga personuppgifter eller namn att stå med här.

6.1 Intervju materialet

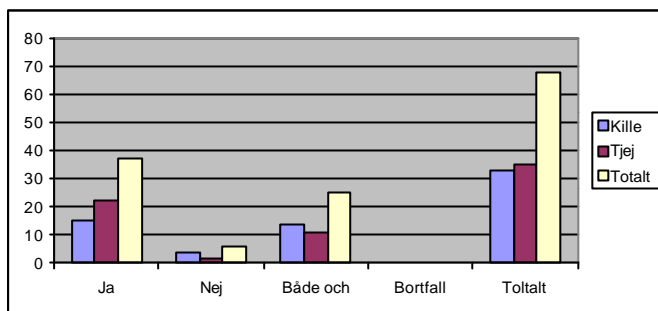
Under detta kapitel har vi valt att enbart göra en presentation av enkäter och intervjupersonernas svar och under valda teman med citat som vi fått under intervjuerna. Kapitlet syftar till att ge en överblick och ökad förståelse för bredden på enkät och intervjumaterialet och att vi sedan i analysen gör djupdykningar i materialet. Den information som enkäten och intervjun gett kommer att bearbetas, tolkas och kopplas samman med teorier och litteratur samt tidigare forskning under kapitlet analys.

Svaren på enkäterna kommer från 68 elever, varav 35 är tjejer och 33 är killar.

6.2 Identitet och ungdomskultur – enkäterna

Tabell 1. Trivsel i skolan.

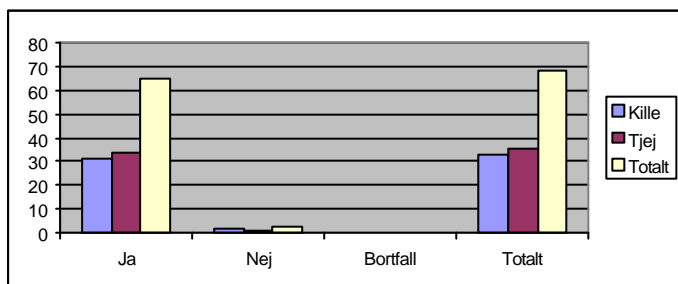
n= 68

På frågan om eleverna trivs i skolan har 22 tjejer och 15 killar svarat ja, 2 tjejer och 4 killar har svarat nej. De som har svarat både och är 11 tjejer och 14 killar.

Tabell 2. Skolan viktig för framtid.

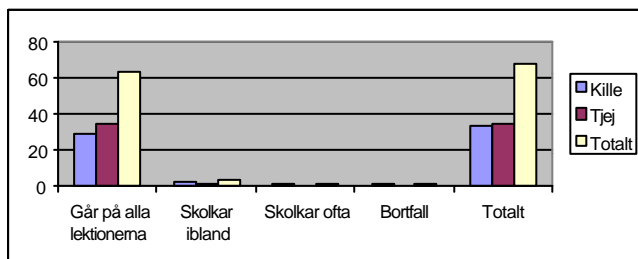
n = 68.

34 tjejer och 31 killar har svarat att de tycker att skolan är viktig för framtiden, medan 1 tjej och 2 killar har svarat att de inte tycker det.

Tabell 3. Närvarotiden i skolan.

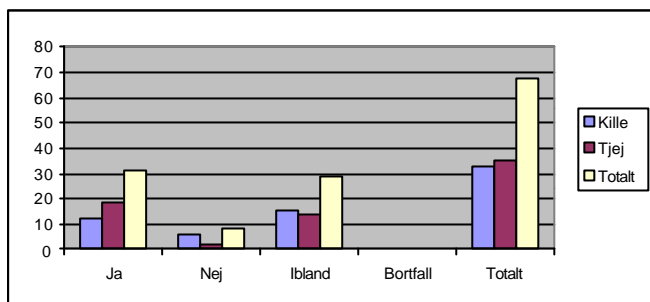
n = 68.

34 tjejer och 29 killar har svarat att de går på alla lektionerna, 1 tjej och 2 killar har svarat att de skolkar ibland. 1 kille har gett svaret att han skolkar ofta. På denna fråga var det en som inte har svarat, därför räknar vi det som ett bortfall.

Tabell 4. Modetrenderna.

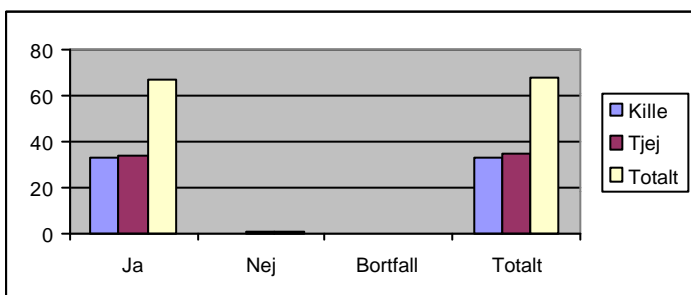
n = 68.

19 tjejer och 12 killar har svarat att de följer modetrenderna som kommer när det gäller musik och kläder mm. 2 tjejer och 6 killar har svarat att de inte gör det, 14 tjejer och 15 killar har svarat att de gör det ibland.

Tabell 5. Kläderna.

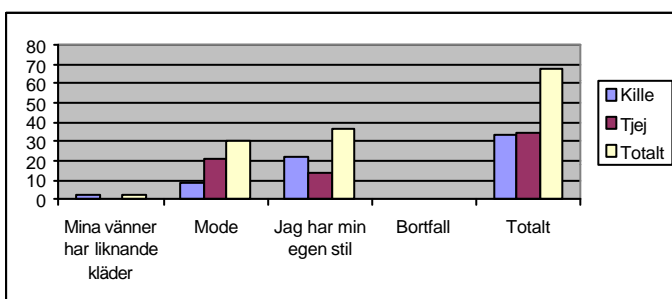
n = 68.

På frågan om eleverna trivs med de kläder de har på sig så har 34 tjejer och 33 killar svarat ja, 1 tjej har svarat nej.

Tabell 6. Varför just de kläderna.

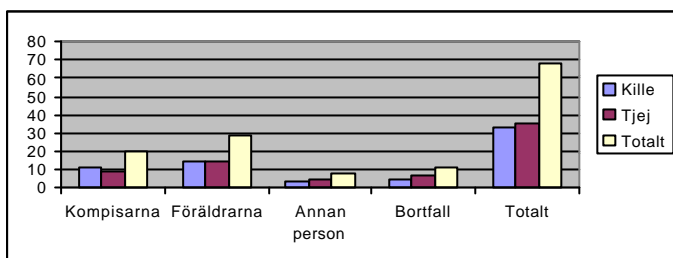
n = 68.

På frågan om varför eleverna har valt just de kläderna de har på sig så har 21 tjejer och 9 killar svarat på grund av modet, 14 tjejer och 22 killar har svarat ”jag har min egen stil”, 2 killar har svarat ”mina vänner har liknande kläder”.

Tabell 7. Viktigaste personen.

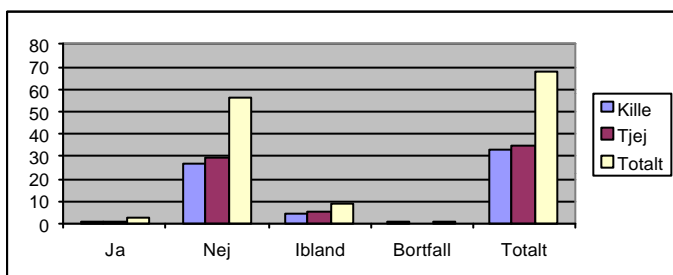
n = 68.

Vi ställde frågan om vem som var viktigast för dem. 9 tjejer och 11 killar har svarat kompisarna, 14 tjejer och 15 killar har svarat föräldrarna, 5 tjejer och 3 killar har svarat annan person. 7 tjejer och 4 killar har besvarat frågan genom att kryssa för flera alternativ detta räknar vi som bortfall.

Tabell 8. Osäkerheten tillsammans med kompisarna.

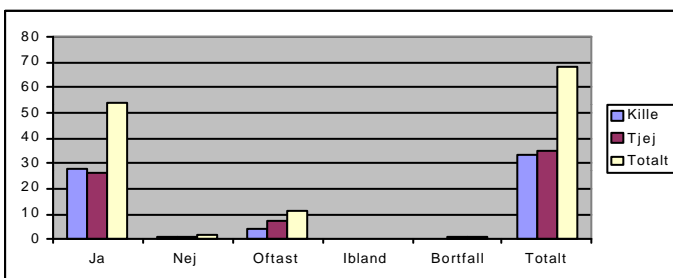
n = 68.

På frågan om eleverna känner osäkerhet när de är med sina kompisarna så har 1 tjej och 1 kille svarat ja, 29 tjejer och 27 killar har svarat nej, 5 tjejer och 4 killar har svarat ibland. 1 kille har ej besvarat frågan detta räknar vi som bortfall.

Tabell 9. Vara sig själv bland kompisarna.

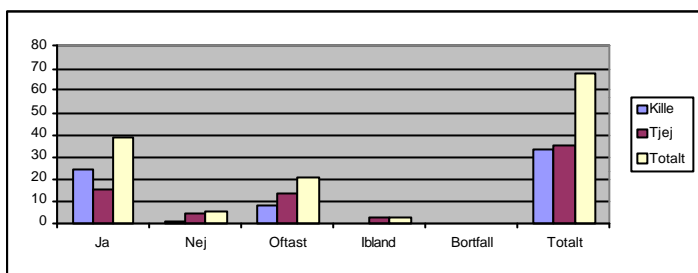
n = 68.

26 tjejer och 28 killar har svarat att de kan vara sig själv när de är med sina kompisar. 1 tjej och 1 kille har svarat att de inte kan det. 7 tjejer och 4 killar har svarat oftast, ingen har svarat ibland.

Tabell 10. Nöjd med sig själv.

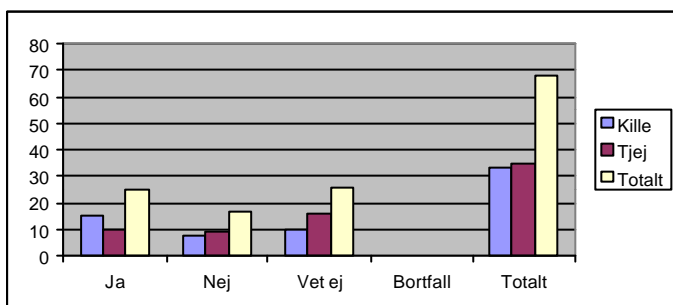
n = 68.

På frågan om eleverna är nöjda med sig själva så har 15 tjejer och 24 killar svarat ja, 4 tjejer och 1 kille har svarat nej, 13 tjejer och 8 killar har svarat oftast, 3 tjejer har svarat ibland.

Tabell 11. Omgivningens förutfattade meningar om ungdomarna.

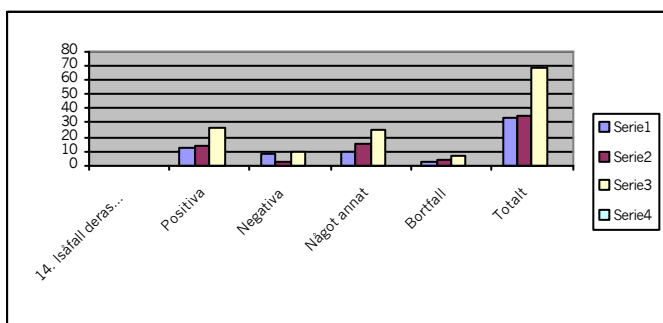
n = 68.

10 tjejer och 15 killar har svarat att de tycker att omgivningen har förutfattade meningar om dem. 9 tjejer och 8 killar har svarat att de inte tycker det. 16 tjejer och 10 killar har svarat att de inte vet.

Tabell 12. Omgivningens inställning/förutfattade meningar.

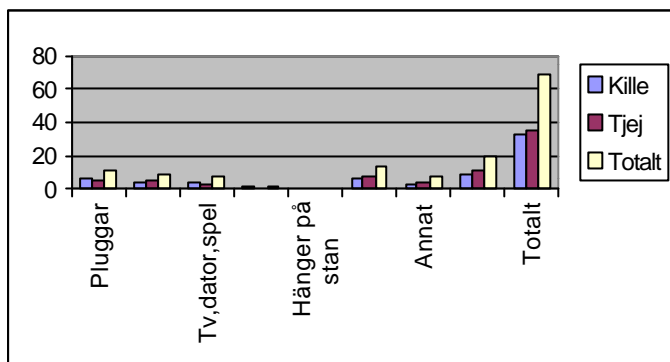
n = 68.

På frågan om hur omgivningens inställningar/förutfattade meningar är så svarar 14 tjejer och 12 killar att de är positiva. 2 tjejer och 8 killar tycker att de är negativa, 15 tjejer och 10 killar har svarat något annat. 4 tjejer och 3 killar har ej svarat, vilket då räknas som bortfall.

Tabell 13. Fritiden.

n = 68.

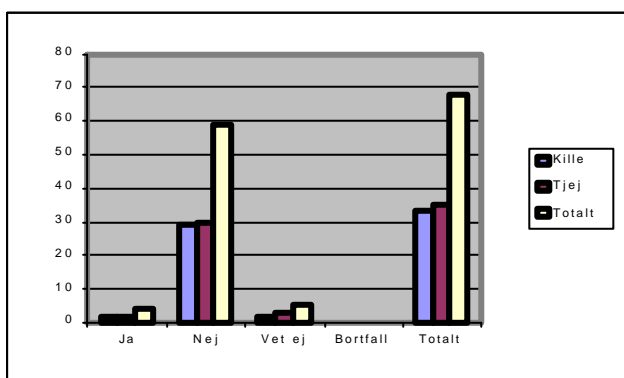

På frågan om vad eleverna gör på sin fritid så svarade 5 tjejer och 6 killar att de pluggar. 5 tjejer och 4 killar har svarat att de träffar kompisar, 3 tjejer och 4 killar har svarat tv,dator,spel. 1 kille har svarat att han festar, 7 tjejer och 6 killar har svarat att de har specifika fritidsintressen. 4 tjejer och 3 killar har svarat annat. 11 tjejer och 9 killar har gett flera svar vilket då räknas under bortfall.

6.3 Prövandet av narkotika – enkäterna

Tabell 14. Ok att testa narkotika.

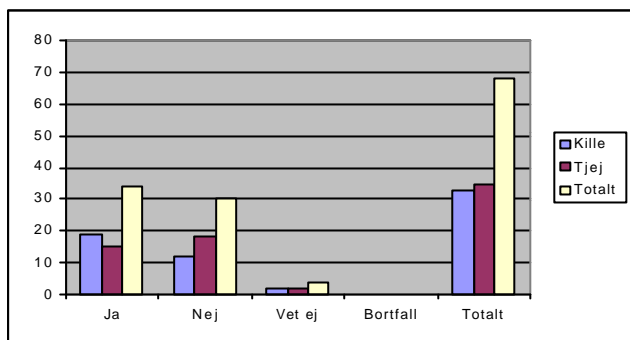
n =68.

På frågan om eleverna tycker att det är ok att testa narkotika så har 2 tjejer och 2 killar har svarat ja, 30 tjejer och 29 killar har svarat nej, 3 tjejer och 2 killar har svarat vet ej.

Tabell 15. Känner någon som har provat narkotika.

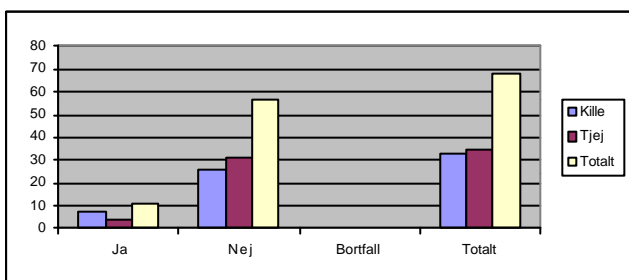
n = 68.

På frågan om eleverna känner någon som har provat narkotika så svarar 15 tjejer och 19 killar ja. 18 tjejer och 12 killar har svarat nej, 2 tjejer och 2 killar har svarat vet ej.

Tabell 16. Erbjudna narkotika.

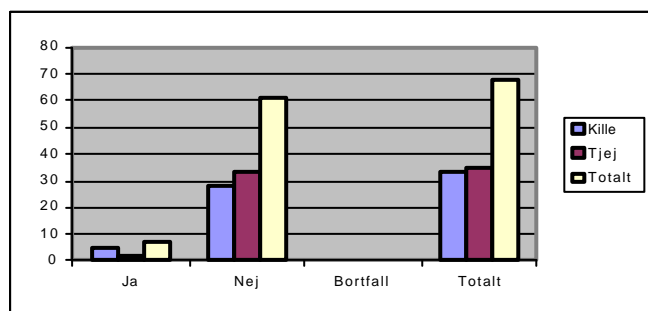
n = 68.

På frågan om eleverna någon gång har blivit erbjudna narkotika så svarade 4 tjejer och 7 killar att de hade blivit det. 31 tjejer och 26 killar har svarat att de inte har blivit erbjudna narkotika någon gång.

Tabell 17. Lusten att pröva narkotika.

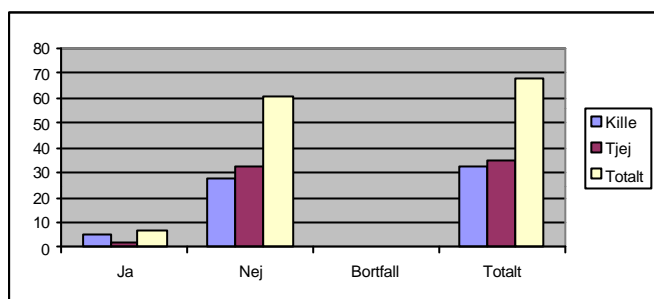
n = 68.

När vi frågade eleverna om de någon gång haft lust att prova narkotika någon gång så svarade 2 tjejer och 5 killar ja. Medan 33 tjejer och 28 killar har svarat nej.

Tabell 18. Provat narkotika.

n = 68.

På frågan om de någon gång har provat narkotika så svarade 2 tjejer och 5 killar ja. 33 tjejer och 28 killar har svarat att de inte har provat narkotika.

De som ej hade provat narkotika skulle inte besvara resterande av de frågor som vi hade på vår enkätundersökning. Det skulle endast de elever som provat narkotika göra. De svar vi fick av dem presenteras här nedan.

Anledningen till att de som provat narkotika gjorde det första gången är enligt en tjej att kompisarna gjorde det. En annan anledning var enligt två killar och en tjej att de var deppiga och behövdes piggas upp. Att det verkade kul tyckte en kille och en tjej och att detta var anledningen till att de hade testat. Tiden sedan de testade narkotika är lite olika då en tjej gjorde det för 0-3 månader sedan, två killar gjorde det för 4-6 månader sedan, medan en tjej samt en kille gjorde det för 1-2 år sedan. En kille provade narkotika för första gången tidigare än för två år sedan. När det gäller hur många gånger dessa elever har provat narkotika så skiljer sig antalet åt. Fyra killar har testat narkotika en till två gånger, en tjej har gjort det fem till sex gånger och en tjej har använt narkotika flera gånger.

De platser som eleverna provade narkotika första gången var enligt en tjej och två killar på fest, två killar gjorde det på stan och en tjej och en kille angav att de gjorde det på något annat ställe. Två tjejer och två killar provade tillsammans med vänner medan två killar gjorde det med nya vänner som de inte träffat tidigare. Av de elever som provat narkotika så använder en tjej det regelbundet medan resterande inte gör det. De preparaten som eleverna provat på är enligt två killar cannabis medan en tjej och en kille svarat att det var partydroger de testat. Med partydroger menar vi till exempel ecstasy, GHB, LSD och andra designade droger. En av

killarnas föräldrar vet om att han provat narkotika medan de andra elevernas föräldrar inte vet om att de provat narkotika.

En tjej har uppgett att hon kommer att prova narkotika igen medan resterande elever som sagt att de provat inte kommer att göra det igen. Några kommentarer kring varför de inte ville prova igen var *"För det är bara dumt o sjukt. Rökte bara 5 bloss marijana"*, *"Första 20 min helt underbart men sen å pipan. Snurra som fan och mådde inte bra alls, nästan bättre utan"*. Medan andra tyckte *"Nej, för det idiotiskt"*. *"Vill inte de e inte bra"*, *"Inte om man kan undvika"*. Den tjej som svarat att hon tänkte använda narkotika igen kommer att göra det *"För att det är kul"*.

6.4 Identitet, ungdomskultur – intervjupersonerna

Eleverna vi intervjuade tyckte att skolan var viktig för dem även ifall den kan vara tråkig ibland . En elev berättar om vad skolan betyder för honom *"Ja det vet jag inte, Det är viktigt att gå i skolan, men det är tråkigt, för att man ska kunna få jobb och sånt i framtiden"*. En annan elev säger att *"Det är ju viktigt för framtiden, lära sig saker och så träffar man kompisar och så"*. Den tredje eleven säger *"Öhhh den är tråkig"* men när vi diskuterar vidare kring detta så säger eleven att *"Nja man lär sig väl lite så om man har bra lärare... få bra betyg"*, denne eleven tror att gymnasiet blir roligare.

En elev beskriver identitet som *"hur man är som person. Om man är tjej eller kille, vart man kommer ifrån eller så"*. Identitet han fått säger han kommer *"... av mina föräldrar antar jag... de runt omkring kan påverka, kompisar, går alla i röda kläder så kan man inte komma där i blått kanske"* En annan säger *"Vad nån är för nån... någons identitet är väl vem de är"*. Denne säger att *"det är väl genom kompisar och så vilka man är med och så föräldrarna också"*, som han tror att han fått sin identitet från. Vidare säger han *"skolan kanske, allt möjligt, jag vet inte, mamma, pappa skolan kompisar allt sånt"*. Medan en elev ställer sig frågande till begreppet identitet och svarar *"Det har jag ingen aning om vad det är för nåt... Ja, näe jag vet inte vad jag vill och så tycker de är förvirrande"*

För vissa ungdomar är föräldrarna viktigast för andra är det kompisarna. En elev säger att *"vissa kanske inte har några bra föräldrar och kan inte komma hem för de är dumma eller så kompisarna är snällare, kompisarna ställer upp mer, föräldrarna är viktigast det är de som ställer upp mest alltid"*. Medan en annan elev säger att *" det berås ju på o så om man har*

kontakt med, mest kontakt med föräldrarna eller mest kontakt med kompisarna, näe inte svårt att välja mellan kompisarna och föräldrarna” och han tyckte att ”både och, lika viktiga” och att det var svårt att välja mellan de olika svarsalternativen. En elev säger att man kanske tycker att kompisarna är viktigast ”... för att föräldrarna kanske är jobbiga”. Men tycker att det är ”...roligare att vara med kompisar”. Samtidigt så menar han att det är ”... lika viktigt” med föräldrarna som med kompisarna ”...men det är inte särskilt roligt att sitta hemma”.

6.5 Ungdomskultur – intervjupersonerna

Ordet ungdomskultur visade sig vara ett svårt begrepp och vi fick förklara detta för samtliga elever, detta gjorde vi utifrån vår definition av vad ungdomskultur är. Då vi hade förklarat så kunde eleverna förstå vad vi menade och en elev sa ”...ja det är väl mer så.. om man är med i gäng eller så” medan en annan beskrev det så här: ”Det beror ju påvem man frågar ju... att sköta skolan men ändå kunna släppa loss på helgerna och sånt, festa och sånt... vanliga fester...för när jag började på denna skolan såvar nästan alla såordentliga i skolan och sånt sen var jag med de en helg såtrodde jag inte att de var de jag var med i skolan för det var inte samma sak. För alla var duktiga i skolan och sånt men när det var helg och sånt såvar de precis som att de var några andra...” vi undrade om narkotika var vanligt på dessa fester och eleven svarade ”alkohol är vanligast”. Den tredje intervjupersonen kunde inte se sig tillhöra någon ungdomskultur och sa så här ”Jag är inte den som går ut påstan och sånt och ingår inte i nån ungdomskultur”.

Att vara ung upplevdes lite olika men ändå fanns det likheter tillexempel att det kunde vara förvirrande att vara ung. En kille uttrycker sig så här om att vara ung idag ”Kul, spännande, vet inte, man kan göra nåt roligt om det är något som är tråkigt såfår man göra sådet blir kul, kan ibland kanske vara förvirrande när man nu ska välja till gymnasiet, mycket tankar om framtiden”. En annan kille upplevde det lite jobbigare att vara ung och uttrycker sig så här ”Jobbigt, först skolan och alla sålana grejer, för mycket krav... förvirrande speciellt valet till gymnasiet... jag vet inte vad jag vill välja”. Att skolan inte alltid är så kul har vi förstått utifrån våra intervjuer och en kille säger så här om att vara ung ”Ja, de e kul... allt är inte kul, lärarna och skolan och sålite så..kan kanske vara lite förvirrande ibland att vara ung inte så mycke, skolan kan vara förvirrande”.

6.6 Prövandet av narkotika – intervjupersonerna

Narkotikaanvändningen kan ha ett samband med sökandet efter den egna identiteten. Vi undrade om eleverna hade den uppfattningen. En elev sa *”Ja, tror jag.. om det är en del andra som gör det så vill man vara som dom tycker dom är bättre så börjar man, genom gruppträck, man kan ju också va själv också men de är så jätte populära så då vill väl ja också vara de”*. En elev sa *”Nja så kan det nog vara... ja det har det säkert”*. Medan en annan elev ansåg att *”det vet jag inte riktigt det kan ju vara både sådana, näe jag vet inte sådana som håller på för skojs skull och vissa som gör det för riktigt. Men jag vet inte... om man hittar sig själv precis om man gör de. Vissa testar bara för att kompisar gör det”*.

Ungdomskulturen kan vara en bidragande orsak till att vissa provar narkotika säger några av eleverna vi intervjuat. *”Ja de kanske det är, kanske typ gruppträck eller nåt sånt”*. Det finns narkotika i trenderna anser eleven. Vi undrade om det finns mycket ravefester och kommentaren från eleven var *”ja, jag vet inte de e nog rätt mycke, mycke smått och på många ställen... överallt... många grupper speciella grupper med olika kläder, musik stil och olika ådrar”*. En annan elev säger *”... jag brukar i alla fall inte gå på raveparty eller nåt sånt men där vi har varit har det inte varit något sådant”*.

Det finns olika anledningar till att man provar narkotika anser eleverna. Men det som var genomgående i svaren var att kompisar och omgivningen kunde påverka. En elev säger att orsakerna kan vara *”föräldrarna och bättre självförtroende och bättre kompisar eller folk runt omkring”*. En annan elev menade att *”vem man är med och så om man har hamnat i fel sällskap”* har betydelse. En annan orsak kunde även vara att man mår dåligt anser en elev som säger *”det är väl mest vissa ja vet inte... de som provar är kanske mest för att de känner någon som gör det eller att de mår dåligt eller vet att någon gör det så de kan få tag på det. Sen finns det väl sådana som vill göra det men inte kan det för dom inte får tag på det, för dom mår dåligt men, ja”*.

Avslutningsvis så fick eleverna chansen att lägga till något om de ville när det gäller identitet, ungdomskultur och att prova narkotika. Den enda kommentaren vi fick här var *”Man ska göra det man tycker är bäst själv, göra allting bra”*.

7. Analys

I detta kapitel kommer enkätundersökningen och intervjupersonernas svar att kopplas ihop med begreppsdefinitionerna identitet, ungdomskultur samt prövandet av narkotika, tidigare forskning och de teoretiska utgångspunkterna som är psykoanalysen, Erikssons teori samt stämplingsteorin. Detta följs av en sammanfattning och uppsatsen avslutas med en slutdiskussion.

7.1 Identitet, ungdomskultur och prövandet av narkotika

Då vi gjorde vår enkätundersökning fick vi inte riktigt fram det vi ville undersöka. Detta gjorde att vi bestämde oss för att göra några intervjuer för att försöka få fram vad ungdomarna ansåg om de begrepp som vi intresserade oss av för att kunna se om det fanns någon koppling mellan dem. Begreppen var identitet, ungdomskultur och prövandet av narkotika. Vi trodde att genom att göra intervjuer på några elever så skulle vi få reda på hur några ungdomar tänkte kring dessa begrepp. Det vi inte räknat med var att ungdomarna knappt visste vad identitet och ungdomskultur betydde. Detta fick vi förklara och genom att göra det tappade det lite av innebörden eftersom vi fick förklara utifrån vad vi ansåg dessa begrepp vara och inte vad ungdomarna själva tyckte.

Ungdomarnas sociala anpassning och hur de trivs i skolan har stor betydelse (CAN rapporten 1994:44). Enligt vår enkätundersökning har vi fått fram att 63 % av tjejerna och 45 % av killarna trivs i skolan. 97 % av tjejerna och 94 % av killarna av de tillfrågade svarade att de tyckte att skolan var viktig för deras framtid. *"Det är ju viktigt för framtiden, lära sig saker..."* säger en av eleverna i intervjun vi har gjort. Detta konstaterades också genom vår enkätundersökning att närvarotiden var hög bland både killar och tjejer, 97 % bland tjejerna och 88 % bland killarna. En mycket viktig del av elevens upplevelse av sig själv och sin egen kompetens är i samspelet med läraren (Wikare, mfl 1989). *"...man lär sig väl lite såom man har bra lärare..."* anser en elev då vi har intervjuat denne. Wikare, mfl (1989) anser vidare att lärarnas personliga intressen, engagemang och undervisningsskicklighet värderas högt mot slutet av grundskolan, när eleverna på allvar börjar förstå att kunskaperna är viktiga. I skolan sker det enligt Fornäs, mfl (1994) viktiga identitetskapande läroprocesser. Det vi har förstått genom våra intervjuer och enkäter när det gäller skolsituationen är att ungdomarna anser att skolan är viktig för dem och likaså är lärarnas engagemang och att de är en bra förebild viktig. Det är få av eleverna på Västervångskolan som skolkar så vår tolkning är att eleverna på

skolan trivs och har en bra skolmiljö. Då eleverna tillbringar en stor del av sin tid i skolan är det viktigt för dem att ha en bra skoltid för att kunna få en chans till att utvecklas positivt och skapa sin identitet på ett bra sätt.

Enligt Nilsson (1999) så kan vissa bakgrundsfaktorer som till exempel skolkl, svårigheter att anpassa sig, orättvis behandling, i skolmiljön vara av betydelse då en ungdom testat narkotika och sedan kanske fastnar i ett missbruk. I Johansson och Wirbing (1999) sägs det att skolan kan genom stämpling befästa ett beteende hos en individ genom att ge bekräftelse. Är då bekräftelsen negativ så kan detta leda till att tonåringen hamnar i en avvikelsspiral och det avvikande beteendet blir starkare. Enligt Olsson och Swärd (1994) anser psykoanalysen att individens medvetande, samhället (skolan) och kulturen har en viss betydelse när personligheten utformas. Den psykosociala utvecklingen sker genom de olika faserna som individen går igenom, hur utvecklingen sker är beroende på hur individen anpassar sig till anhöriga, vilka mål och värderingar samhället (skolan) sätter upp.

I vår enkätundersökning svarade eleverna på frågan om de följer modetrenderna till exempel kläder och musik har 54 % av tjejerna och 36 % svarat att de gör det. Nilsson (1999) menar att under tonårstiden sker ett ständigt pågående inre arbete hos individen och genom till exempel musik, kläder med mera hjälper tonåringen att finna sin identitet. *"Hur man är som person. Om man är tjej eller kille, vart man kommer ifrån eller så", "Skolan kanske, allt möjligt, jag vet inte, mamma, pappa skolan kompisar allt sånt"*. svarade två elever på när vi ställde frågan, i vår intervju, om identitet. Genom att ungdomar klär sig på ett visst sätt och har olika stilar så bildar de en grupp som man förknippar med ungdomlighet. Ungdomskulturer uppstår då ungdomarna vill distansera sig från vuxenvärlden. Att ungdomar skapar sina egna ungdomskultur behöver inte vara negativt, utan att genom att de får vara ifred lär sig tonåringarna något av det (Ohlsson och Swärd 1994). Genom vår enkätundersökning svarade en stor del att de följer modetrenderna, detta tolkar vi som att ungdomarna är lätt påverkade. När det gäller klädstilen så säger de flesta att de har sin egna stil men som vi förstår så bottnar detta i trenderna. Kan man hitta sin egna stil genom att följa modetrenderna eller gör man bara detta för att bli accepterad av sina kompisar och samhället? Genom att hitta sin egna stil med hjälp av musik och kläder skapar tonåringen sin egna identitet detta är en viktig del av identitetsutvecklingen. Hittar de sin egna stil och gör det de själva vill då lär sig tonåringen vad som passar just dem.

På vår fråga, när vi gjorde intervjun, om ungdomskultur svarade en elev så här: *”Det beror ju på vem man frågar ju... att sköta skolan men ändå kunna släppa loss på helgerna... festa...vanliga fester...för när jag började på denna skolan så var nästan alla så ordentliga i skolan...sen var jag med de en helg så trodde jag inte att de var de jag var med i skolan för det var inte samma sak. För alla var duktiga i skolan... men när det var helg och sånt så var de precis som att de var några andra...”*. Enligt Johansson och Wirbing (1999) kan tonåringarna komma i kontakt med narkotika genom nya trender, ungdomskulturen spelar här stor roll beroende på vilken attityd den har till narkotika till exempel genom rave partyn, där narkotikan har en betydande roll. Enligt Erikssons teori (Eysenck 2000) så blir kläder och intressen en symbol för samhörighet i ”gänget”. I våra intervjuer visade sig att alkohol är det som fortfarande är det som är vanligast bland eleverna men det bekräftades även att genom nya trender så kommer ungdomarna i kontakt med narkotika. När ungdomarna söker sin identitet så är det spännande att prova nya saker och det kan även bli frestande att prova narkotika.

Konflikter som uppstår bland föräldrar och tonåringen handlar om tider, umgänget, kläder pengar med mera, trots dessa konflikter föraktar majoriteten av tonåringarna inte sina föräldrar utan ser upp till dem och sätter värde på deras råd. De kan vara oense om mycket men innerst inne respekterar de varandra (Wikare mfl 1989). *”...föräldrarna kanske är jobbiga. Så är det roligare att vara med kompisar, det är väl lika viktigt men det är inte särskilt roligt att sitta hemma”*, säger en elev i vår intervju. Detta visar också vår enkätundersökning där eleverna blev tillfrågade om vem som är viktigast för dem. 40 % av tjejerna och 67 % av killarna svarade föräldrarna. 26 % av tjejerna och 33 % av killarna svarade kompisarna. Om man ser till diagrammen så finns det ett stort bort fall på denna fråga och det är på grund av att många elever inte kunde välja mellan föräldrar och kompisar utan svarade med flera alternativ. Som vi tolkar detta så har föräldrar och kompisar stor betydelse i elevens liv fast på olika sätt. Föräldrarna står för tryggheten och kompisarna är en del i frigörelseprocessen. Även i intervjusituationen var det svårt att svara konkret på denna fråga. En elev på intervjun svarade *”Både och, lika viktiga”*. Så vi tolkar detta att de finns många personer i elevernas liv som är viktiga och som bidrar till att eleven formar sitt egna jag. Detta gör att det blir viktigt för ungdomen vilka som finns som förebilder och vilken kamratkrets denne har. Vi tolkar ungdomar som relativt lätt påverkade, och skulle de hamna i ”fel” sällskap eller ha ”fel” förebilder så kan de påverka de negativt som skulle kunna göra att de provar narkotika.

Enligt Wikare mfl (1989) är kompisarna oerhört viktiga under tonårstiden. För tonåringen är den ena världen familjen och den andra kamratgruppen. Vilket även vår undersökning visar. För tonåringen spelar vännerna en viktig roll när det gäller frigörelseprocessen från föräldrarna (Wikare mfl 1989). Det finns olika orsaker till denna tillfälliga distans till föräldrarna vid denna åldern. En av dem handlar om effekten av puberteten, en annan undersökning visar att den är relaterad till en ökad självständighet i beteendet, minskad emotionell närhet till föräldrarna och fler konflikter. Förändringar i tankeprocesserna som i sin tur får effekter på vad tonåringarna förväntar sig av föräldrarna och hur de agerar utifrån föräldrarnas handlingar är också en viktig orsaksfaktor. En annan orsak är också förändringar i jaguppfattningen och ett behov av att skapa sig en identitet. Eftersom kamratgruppen blir viktigare under tonåren än vad den varit tidigare kan detta också orsaka att det blir konflikter med föräldrarna (Eysenck 2000). I vår enkätundersökning och intervju så kan vi se ett tydligt samband mellan tonåringens frigörelse från föräldrarna och kamratgruppens betydelse. Eleverna hade svårigheter att välja vem som var viktigast för dem.

Tonåringens sökande på vem den är, hur den är och om den duger som den är skapar osäkerhet och förvirring (Cronlund 1998). Så här svarar en elev på vår intervju: ”...*kan kanske vara lite förvirrande ibland att vara ung...*”. I vår enkätundersökning visades det på att 43 % av tjejerna och 73 % av killarna känner att de duger som de är, vilket vi tycker visar på att tjejer är mer osäkra på sig själva än vad killar är i denna ålder. Detta tror vi kan bero på att tjejer mognar tidigare än vad killar gör. Enligt Eysenck (2000) går flickors utveckling snabbare i 11-12 års åldern medan killarna gör det vid 13-14 års åldern. Om pojkar mognar tidigt tenderar de att ha ett bättre självförtroende och vara mer populära medan flickor som mognar tidigt istället brukar skämmas för sin tidiga utveckling.

Tonåringen testar olika saker för att hitta det som passar dem bäst, ett exempel är att de speglar sig i sina kamrater för att hitta den stil som passar (Cronlund 1998). Vår enkätundersökning visar att många av eleverna känner att de kan vara sig själva med kompisarna, svaren visar att 74 % av tjejerna och 85 % av killarna kan vara sig själva. Detta är viktigt i sökandet efter den egna identiteten. Johansson och Wirbing (1999) säger att i sökandet efter en grupptillhörighet och en bekräftelse på att man är någon kommer den att stämplas vilket påverkar individens självbild. Sker en negativ stämpling kan individen utveckla en dålig självbild och gå in i negativa roller vilket kan vara ett första steg i avvikarkarriären. Samhället kan stämpla en individ vilket kan leda till en bekräftelse på en

dålig självbild vilket kan förstärka det avvikande beteendet. På vår fråga, i enkätundersökningen, om eleverna upplevde att människor runt omkring dem till exempel skolans personal, föräldrar samt folk på stan har förutfattade meningar om dig/dina vänner? Här svarade 29 % av tjejerna och 45 % av killarna att de tyckte det. Vår enkätundersökning visar att en stor del av tonåringarna upplever att personer runt omkring dem har förutfattade meningar om dem. Detta kan vara en bidragande orsak till att ungdomarna får vissa beteenden, eftersom samhället förutsätter det. Så vi tolkar det som om att samhället och personerna som finns i ungdomens omgivning påverkar ungdomen vare sig de beter sig på ett positivt eller negativt sätt.

De flesta narkotikamissbrukare börjar använda narkotika under tonåren, detta gäller såväl kvinnor som män (Kristiansen 1999). Flertalet som prövar narkotika blir inga vanebrukare, de stillar sin nyfikenhet. Tonåringarna vill gå vidare i sin tonårsutveckling istället för att fly från tonårstidens påfrestningar och detta är en av anledningen till att relativt få fastnar i ett missbruk (Nilsson 1999). Introduktionen till narkotika sker alltså ofta under den period i livet då individen ofta ägnar sig åt mycket tankar, känslor och energi åt att bli någon i sina egna och omgivningens ögon. Det beskrivs ofta som en period av sökande efter identiteten. Den medför vanligtvis frigörelse från föräldrarna, men ett närmande till jämnåriga kamrater. En elev i vår intervju säger ”... jag vet inte...om man hittar sig själv precis om man gör de. Vissa testar bara för att kompisar gör det”. Vidare säger Kristiansen (1999) att vissa forskare betonar de problem som kan uppstå under tonåren, att många tonåringar drabbas av psykisk stress och kriser och att det är orsak till att en del tonåringar börjar använda droger. Av de som deltog i vår undersökning har 6% av tjejerna och 15 % av killarna provat narkotika. Däremot visar vår enkätundersökning på att 43% av tjejerna och 58% av killarna känner någon som har provat narkotika. Det är väl inte någon tillfällighet att det är just i tonåren som de flesta provar narkotika eftersom det är en period i livet som det händer mycket. Ungdomarna ska testa gränser, protester mot föräldrarna, grupptricket, nyfikenhet och så vidare. Tonåringarna befinner sig i en förvirrande period då de ska upptäcka sig själva och vilka de är. Det är en liten del av eleverna som tycker det är ok att testa narkotika. Detta kan vara ett tecken på att det är alkohol som är vanligast bland ungdomarna vilket även en elev säger under intervjun.

Kristiansen (1999) säger vidare att de skäl narkotikamissbrukare anger för att de började använda narkotika inte var frågan om lindra ångest, depressioner eller flykt från andra

problem. Detta visar inte vår enkätundersökning där eleverna svarade på frågan om vad som var orsaken till att de provade narkotika första gången? 20 % av killarna svarade att hans kompisar gjorde det. 50 % av tjejerna och 40 % av killarna svarade att de var deppiga och behövde piggas upp. 50 % av tjejerna och 20 % av killarna svarade att det verkade kul. Även i vår intervju säger en elev ”...de som provar är kanske mest för att de känner någon som gör det eller att de mår dåligt eller vet att någon gör det så de kan få tag på det. Sen finns det väl sådana som vill göra det men inte kan det för dom inte får tag på det, för dom mår dåligt...”. Här kan vi se att tidigare forskning och vår undersökning inte stämmer överens. Kristiansen (1999) menar att det handlar i stor grad om att de var nyfikna och tyckte att det verkade spännande samt att de hade kompisar med samma inställning eller som redan använde narkotika. I vår enkätundersökning svarade eleverna på frågan om de provade narkotika tillsammans med någon? Då svarade 100% av tjejerna och 40% av killarna att de gjort det med vänner. 40% av killarna svarade att det var med nya vänner som de ej träffat tidigare. Ingen av de som vi lämnade enkäten till hade provat narkotika ensamma vilket visar på att det är inget man gör själv utan kamratgruppen har betydelse. I vår enkätundersökning visade det att det är relativt få som har blivit erbjudna narkotika och som har haft lust att prova. Av de få som testat narkotika så var det bara en som ville göra om det. Detta tolkar vi som att ungdomskulturen på Västervångskolan inte är positiv till narkotika.

Kristiansen (1999) menar att forskning visar på att det inte finns något stöd att utomstående personer skulle ha någon påverkan på att utnyttja individen för att få henne eller honom att börja använda narkotika eller att påtryckningar från kamrater skulle få ungdomarna att mot sin vilja börja använda narkotika. Det som framkom i vår enkätundersökning var att 86 % av tjejerna och 88 % av killarna tycker inte att det är ok att testa narkotika. Enligt CAN-rapportserie (1996:7) har ungdomar en restriktiv inställning till narkotika och narkotikalagstiftningen. Ungdomar anser i allmänhet att narkotika är ett stort samhällsproblem och att det inte är ofarligt att röka en haschpipa.

Individens aktiva engagemang och motivation krävs för att hon eller han ska få de kunskaper som är nödvändiga för att upprätthålla narkotikaanvändningen (Kristiansen 1999). På frågan om eleverna skulle använda narkotika igen var svaret att 50 % av tjejerna kommer att göra det och ingen av killarna. 50 % av tjejerna svarade att de använder narkotika regelbundet, och hennes kommentar var: ”För att det är kul” , medan ingen av killarna gör det. Så här svarar

en elev på enkätundersökningen på varför denne ej kommer att använda narkotika igen: "...för att det är idiotiskt", medan en annan svarar " För det är bara dumt o sjukt...".

Ohlsson och Swärd (1994) visar psykoanalysens perspektiv på varför ett missbruk/kriminellt beteende uppstår och varför en person kan bli en "avvikare". Orsakerna kan ha en utgångspunkt i individens barndom på grund av en bristande behovstillfredsställelse, får barnet inte bearbeta sina konflikter i barndomen kan det reagera med ett avvikande beteende. Enligt Eysenck (2000) utgår Erikssons utvecklingsteori utifrån människans åtta åldrar där alla faser påverkar varandra. Enligt Cronlund (1998) sker en identitetsutveckling hela livet. Beroende på hur man löser de kriser och problem som kan uppstå i varje "ålder" går det olika lätt att gå vidare i de olika utvecklingsfaserna.

8. Sammanfattning

För en individ är den viktigaste uppgiften att utveckla sin identitet. Genom separation från föräldrarna och att man hamnar i nya sociala sammanhang sker detta. Den egna självbilden, den sexuella rollen samt den sociala sidan som består av sociala roller och grundläggande värderingar skapar identiteten. Identiteterna är beroende av varandra och går delvis ihop. Definitionen av en individ avgörs i förhållande till olika grupper och deras värderingar detta är den sociala sida av identiteten. Det är viktigt för en individ hur den uppfattar sig själv, samt hur andra uppfattar den för att individen ska klara sig bra i livet.

Tonåren är en begränsad period i livet som är mellan barndomen och då man blir vuxen. Det är då den unge ska ta steget från att vara barn till att själva stå för ansvarstagandet. Barnet kommer också att sluta behandlas som barn av sin omgivning, i stället kommer barnet att betraktas som vuxen med allt som det innebär. Detta kan vara jobbigt för många barn/ungdomar då de ibland betraktas som barn av sina föräldrar och ibland som vuxna.

Det är i ungdomen som personligheten och identiteten formas och kompisarna är en mycket viktig del i tonåringens liv. Om tonåringarna har problem vänder de sig hellre till sina kompisar än till sina föräldrar. På detta sätt så stärks banden till kompisarna och det sker en frigörelse process från föräldrarna.

Frågorna ”vem är jag?” och ” vad ska jag göra med mitt liv?” är i fokus. För att komma närmare dessa frågor försöker tonåringen skapa sig en identitet genom kompisar, olika livsstilar till exempel att vara hiphoppare så skapar sig ungdomarna en egen kultur och ett avstånd till vuxenvärlden. Tonåringen provar sig fram och detta förstärker identiteten. Ungdomarna uppträder på ett sätt som gör att man förknippar dem med ungdomlighet, detta sker genom deras kläder och olika stilar, detta kallas för ungdomskulturer.

Det är via olika trender som ungdomarna kommer i kontakt med narkotikan, vilka en del har en positiv attityd till drogerna, dit hör till exempel house och ravetrenderna. På dessa fester uppfattas narkotikan ibland som ett ”renare” alternativ än vad alkoholen gör.

Eftersom konflikter i barndomen kan påverka en individ senare i livet så har vi använt oss av psykoanalysen. Erikssons teori utgår från psykoanalysen och där kan man se hur ungdomar utvecklas och hur beteendet kan vara i olika faser i livet och att dessa faser hänger ihop. Teorin visar vad som påverkar ungdomars jagutveckling och deras sökande efter den egna identiteten

Stämplingsteorin förklarar hur samhället och människor i individens omgivning kan förstärka ett beteende genom att stämpla en individ. Detta innebär exempelvis att om en tonåring provar narkotika en gång behöver det inte betyda att den kommer göra om det igen. Pågrund av detta beteende kan samhället stämpla tonåringen som en ”värsting” och på detta sätt befästa ett negativ själv bild hos individen och detta kan leda till att individen provar igen.

9. Slutdiskussion

Det finns inget enhetligt svar på frågan om varför ungdomar provar droger, det kan vara olika orsaker bland annat tiderna och trenderna förändras samt kulturella inslag. Vi tror att nyfikenheten att prova narkotika samt att det blivit lättare att få tag på är en bidragande orsak till att ungdomarna testat narkotika. Trots detta så har majoriteten av ungdomarna en klar avståndstagande inställning till narkotika. Tillgängligheten av narkotika är i sig en av orsakerna till att man provar men det ger ingen förklaring till varför en del ungdomar blir missbrukare medan andra ”bara” stillar sin nyfikenhet genom att prova. Det är inte så enkelt

att förklara sociala företeelser på ett enda sätt. Det är viktigt att se ungdomen och dess situation och inte till drogen.

Det vi har kommit fram till i vår undersökning är att vår undersökning visar ungefär samma resultat som CAN:s undersökning, vilken visade 10% år 2001 och 8% år 2002 som provat narkotika. Vårt resultat på vår enkät undersökning visade att 10,3% hade provat narkotika. Eftersom vår undersökning bara är gjord på 68 elever så kan vi inte säga det sett ut om vi hade gjort en större undersökning, resultatet kanske hade blivit annorlunda. En annan tanke vi också haft är att resultatet kanske blivit högre eller lägre beroende på vad de nio elever som inte var närvarande hade svarat. Det kanske var så att dessa nio elever skolkade och var så kallade "värstingar" och testat narkotika eller så kanske de var mönsterelever och var borta på grund av sjukdom.

Under uppsatsens gång så hade vi bildat oss en uppfattning om hur vi trodde att verkligheten såg ut när det gäller ungdomarna. När vi kom ut bland eleverna och gjorde våra intervjuer så insåg vi hur viktigt det är att koppla teori med verklighet för att inte "snöa inne". Det var lite av en chock att föra ett samtal med dessa ungdomar då vi kände att vi definitivt befann oss på olika nivåer och det vi tog som självklarheter inte längre var så självklart. Vi kan ha haft för svåra frågor som inte eleverna riktigt förstod. Men det fanns en tanke bakom och den var att vi skulle få reda på hur de tänkte kring begreppen även om de kan vara svåra att förstå, och i den mån de behövdes så förklarade vi vad de innebar. Under intervjusituationen så tror vi också att eleverna kan ha varit nervösa och därmed inte kunnat koncentrera sig på de frågor vi ställde. Det vi också upplevde när vi besökte skolan var hur grupptricket kan förändra en individ. När eleverna satt i klassrummet kunde de vara kaxiga, men i intervjusituationen när de var ensamma med oss så hade kaxigheten övergått till blyghet och det var svårt att få riktig ögonkontakt.

Under enkätundersökningen och intervjun så upplevde vi att ungdomarna var lite förvirrade och på vissa frågor inte ge ett svarsalternativ. Eleverna hade svårt att välja mellan olika svarsalternativ och fyllde i flera alternativ trots att det stod "*markera ett svarsalternativ*" på enkäten, detta tolkar vi som ett steg i identitetssökandet. En tid av förvirring och sökande efter sin egna identiteter.

Det vi sett under detta arbete är att föräldrarnas roll och kompisar betyder lika mycket, det är svårt att välja vem som är viktigast för individen då föräldrarna står för tryggheten och kompisarna hjälper till i frigörelseprocessen från föräldrarna genom olika ungdomskulturer. Ungdomarna distanserar sig från vuxenvärlden genom att bilda sina egna stilar och på så sätt skapa sina egna identiteter.

Det vi har märkt är att trots att tiderna har förändrats så är dock alkoholen det som är vanligast bland de ungdomar vi har varit i kontakt med. Samtidigt så tänker vi att det trots allt skett en ökning av provandet av narkotika och att det är inte lika lätt att upptäcka för omgivningen. På en skola kan en försäljning av sprit upptäckas lättare än små piller som kan gömmas överallt. Ett annat exempel är att det är lättare för en tonåring att dölja om de tagit narkotika än om de druckit sprit eftersom föräldrar känner spritlukten men narkotikan kan vara svår att upptäcka om man inte känner till symtomen eller är uppmärksam på tonåringens beteende.

10. Källförteckning

- Cronlund, Katri (1998). *Psykologi*. Stockholm: Bonnier Utbildning AB.
- Eysenck, Michael, red (2000). *Psykologi Ett integrerat perspektiv*. Lund: Studentlitteratur
- Fornäs, Johan/Boëthius, Ulf/Forsman, Michael/Reimer, Bo (1994). *Forskningsprogrammet Ungdomskultur i Sverige: Slutrapport*. Edsbruk: Akademitryck.
- Halvorsen, Knut (1992). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Hilte, Mats (1996). *Avvikande beteende- en sociologisk introduktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, Katarina och Peter Wirbing (1999). *Riskbruk och missbruk. Alkohol- Läkemedel- Narkotika. Uppmärksamma, motivera och behandla inom primärvård, socialtjänst och psykiatri*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Kristiansen, Arne (1999). *Fri från narkotika. Om kvinnor och män som har varit narkotikamissbrukare*. Umeå: Umeå universitet.
- Nilsson, Agneta och Skolverket (1999). *Man vet inte var trappstegen är i livet... Perspektiv på tobak, alkohol och narkotika*. Stockholm: Liber Distribution.
- Ohlsson, B Lars och Swärd, Hans (1994). *Ungdom som samhällsproblem*. Lund: Studentlitteratur.
- Rapoport, Rhona och Rapoport, Robert (1983). *Att utvecklas genom livet*. Lund: Studentlitteratur.
- Wikare, Ulla, Watsi, Christina och Anderson-Nynander, Birgit (1989). *Barnskötarboken 2*. Uppsala: Esselte Studium AB.

Officiella tryck

CAN rapportserie 1994:44. Andersson, Barbro och Hibell, Björn. *Skolelevers drogvanor 1994*. Stockholm: ?

CAN rapportserie 1996:7. Andersson, Barbro och Lindén-Boström, Margareta. *Ungdomars alkohol- och drogvanor 1996*. Stockholm: ?

SOU 1997:8 *Röster om barns och ungdomars psykiska hälsa*. Stockholm: Norstedts Tryckeri AB

Internet

CAN:s hemsida: <http://www.can.se/rapport/2003/rapport2003.pdf> (2004-11-30)

11. Bilagor

11.1 Bilaga 1, Enkätundersökning

Enkätundersökning

Denna enkät är en del av vår c-uppsats som handlar om ungdomar och droger. Du som svarar på denna enkät kommer att vara anonym och enkäterna kommer att förstöras när vi har skrivit klart vår uppsats. Resultatet av enkäten kommer dock att publiceras i vårt arbete. För att få så tillförlitliga uppgifter som möjligt ber vi dig att svara ärligt på dessa frågor.

Ringa in eller kryssa för **ett** svarsalternativ som stämmer in på just dig.

Personuppgifter

1. Är du en kille tjej
2. Hur gammal är du? 14år 15år 16år annan ålder

Skolsituationen

3. Trivs du i skolan? Ja Nej Både och
4. Tycker du att skolan är viktig för din framtid? Ja Nej
5. Hur ser din närvarotid ut (gäller ej sjukdom) i skolan?
Går på alla lektionerna Skolkar ibland Skolkar ofta

Identitet, Ungdomskultur

6. Följer du modetrenderna, t ex kläder, musik, som kommer? Ja Nej
Ibland
7. Gillar du de kläderna du har på dig? Ja Nej
8. Varför har du just de kläderna på dig? Mina vänner har liknande kläder
Mode Jag har min egen stil
9. Vem är viktigast för dig? Kompisarna Föräldrarna Annan person
10. Känner du dig osäker när du är med dina kompisar? Ja Nej Ibland
11. Känner du att du kan vara dig själv när du är med dina kompisar? Ja Nej
Oftast Ibland
12. Känner du att du duger så som du är? Ja Nej
Oftast Ibland

13. Upplever du att människor runt omkring dig exempelvis skolans personal, föräldrar samt folk på stan har förutfattade meningar om dig/dina vänner? Ja Nej Vet ej
14. I såfall är deras inställning/förutfattade meningar Positiva Negativa Något annat
15. Anser du att det är en riktig uppfattning de har? Ja Nej Delvis Varken eller
16. Vad gör du mest på din fritid?
Pluggar	Träffar kompisar	Tv, dator, spel	Festar	Hänger på stan
Specifika fritidsintressen (Fotboll, Hästar osv)			Annat	

Narkotika

17. Tycker du att det är ok att testa narkotika? Ja Nej Vet ej
18. Känner du någon som har provat narkotika? Ja Nej Vet ej
19. Har du någon gång blivit erbjuden narkotika? Ja Nej
20. Har du haft lust att pröva narkotika? Ja Nej
21. Har du någon gång provat narkotika? Ja Nej

Om du provat narkotika var vänlig och besvara resterande frågor. Till dig som inte har provat vill vi tacka för att du ställde upp och besvarade våra frågor.

22. Vad var orsaken till att du provade narkotika första gången? Mina kompisar gjorde det jag var "deppig" och behövde piggas upp Det verkade kul Det hade varit jobbigt hemma
23. Hur länge sen är det du provade narkotika 1:a gången?
0-3mån	4-6mån	7mån-1år	1-2 år	Tidigare än 2år
24. Hur många gånger har du provat narkotika?
1-2	3-4	5-6	Flera gånger
25. Var provade du narkotika första gången? I skolan På fest
Hemma	Hos en kompis	På stan	Annat ställe
26. Provade du narkotika tillsammans med någon? Nej, ensam Med vänner Syskon
- nya vänner du inte träffat tidigare
27. Använder du narkotika regelbundet? Ja Nej
28. Vilken sorts narkotika har du provat? Cannabis (Hasch, Marijuana) Amfetamin
- Partydroger (Ecstasy, GHB, LSD och andra "designade" droger) Heroin Kokain
29. Vet dina föräldrar om det? Ja Nej Vet ej
30. Om föräldrarna vet, vad var deras reaktion?
Arga	Besvikna	Likgiltiga	Sa inget speciellt	Annat

31. Kommer du att använda narkotika igen?

Ja

Nej

Vet ej

Varför?

Vi vill tacka dig att du ställde upp och svarade på denna enkät!

Ett stort tack från Jasmina och Tina

11.2 Bilaga 2, intervjuguide

Intervjuguide

Skolsituationen

1. Vad betyder skolan för dig?

Identitet, Ungdomskultur

2. Vad är identitet för dig?

3. Hur tror du att du fått din identitet?

4. För vissa ungdomar är föräldrarna viktigast och för andra är kompisarna viktigast, varför tror du att det är så?

5. Vad är ungdomskultur för dig?

6. Hur upplever du att det är att vara ung idag?

Narkotika

7. Anser du att narkotikaanvändning har ett samband med sökandet efter den egna identiteten?

8. Anser du att ungdomskulturen gör att fler prövar narkotika?

9. Vad anser du det finns för orsaker till att vissa ungdomar provar på narkotika och andra inte provar?

10. Har du något att tillägga när det gäller identitet, ungdomskultur och när det gäller att prova narkotika?